

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " 2 "
15 " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Medijatovi hiši, števil. 15.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Interpelacija,

ktero je knez Windischgrätz z drugimi poslanci 22. t. m. stavil v državnem zboru do c. k. ministra poljedelstva.

Pri c. k. rudniku v Idriji dela 600 do 700 večidel oženjenih delavcev deloma v jamah, deloma pri pečeh. Ti rudarji, katerih delo ne tirja le silnega telesnega napenjanja, ampak je zaradi soparice živega srebra tudi zdravju na vso moč škodljivo, so se prejšnja stoletja iz omenjenih vzrokov večidel za trdno sprejemali v službo in so dobivali v starosti, ali če so onemogli, nekoliko, če tudi le pičlo pokojnino. Delavci so si zaslužili po 50 do 70 krajcarjev na dan in so imeli razun tega tudi še pravico, da so smeli svojo ne ravno številno govejo živino pasti po razprostrtih cesarskih gozdih, ktero pravico so jim bili podelili prejšnji vladarji v svoji modri in previdni skrbi za delavce, ter jim dali priliko, da so mogli krave rediti in mleko vživati, ki škodljivi vpliv živega srebra, kakor je znano, močno zadržuje.

To pašno pravico so brez ugovora vživali od l. 1544 do l. 1871.

Še le sedanje vodstvo ni lednine od leta do leta zmanjševalo, tako da si zdaj delavec zasluži le še 25 do 40 kr., odrašeni čez 20 let stari rudarski sinovi pa komaj po 15 krajcarjev na dan, ampak jim je vzelo tudi pravico pasti.

Prošenj rudarjev, da bi se jim ta pravica pustila še naprej, c. k. ministerstvo poljedelstva ni uslišalo, pač pa jim je v svojih odlokih od 21. avgusta 1874 in 7. junija 1875 obljubilo, „da se bode njih zdravstvenim zadevam

drugače pomagalo in kakor hitro mogoče rešilo tudi vprašanje o izboljšanju zaslužka.“

Pa dozda se ni zgodilo ne to, ne uno. Zdravstvene razmere so marveč tako slabe, da je zmerom po 30 do 50 delavcev, tedaj 5 do 8 odstotkov, bolnih, plače pa so tako pičle, da rudarjem po sklepu mesečnega računa in po odbitih stroških za žito, ktero dobivajo v cesarskih magacinih po trdni (limito-) ceni, včasih komaj še pol krajcarja ostane kot zaslužek celega meseca, ali pa da ostanejo celo cesarskemu eraru še kaj na dolgu.

Tudi delavcem na „geding“ v jami se je zaslužek skoro za polovico znižal. Ako pa rudarji prosijo poboljška, jim c. k. rudarsko vodstvo žuga s tem, da bode tuje delavce najelo, domačim pa delo vzelo. Res je c. k. rudarsko vodstvo opekarje in zidarje iz Italije naročilo ter jim plačuje po 1 gl. 50 kr. na dan še celo zdaj po zimi, ko imajo boje težko primernega in tolike plače vrednega dela.

Vsled težkega in zdravju škodljivega dela in vsled pomanjkanja zadostnega živeža delavci vedno boleajo in leta 1874 je bila vsled lakote med njimi nastala celo vročinska bolezen; sploh so delavske družine že tako oslabele, da pri nabiranju vojaških novincev v zadnjih letih nobeden izmed njih ni bil potrjen k vojakom.

Ker tako brezobzirno ravnanje nasprotuje človeškemu čutilom, in zlasti ker tudi silno škoduje časti in veljavi državi, ako c. k. vradi v c. k. rudnikih tako ravnaajo, podpisani pre-

vzvišenega gospoda c. k. ministra poljedelstva vprašajo:

1. Mu je li žalostni stan delavcev v idrijskem rudniku in njih zatiranje in brezobzirno izžemanje po c. k. rudarskem vodstvu idrijskem znano?
2. Misli li kakor hitro mogoče to odpraviti in delavcem pomoči, da bodo mogli vsaj po človeški živeti?

Na Dunaji 21. januarja 1880.

Sledé podpisati.

Govor našega poslanca viteza pl. Schneida

v državnem zboru v seji od 1. jan. 1880.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Posebno zategadelj sem poprijel za besedo, da bi konstitucionalne premislke g. poročevalca večina odbora za kazensko postavu pretresoval.

On trdi, da ne morem govoriti o zatožbeni pravdi, če se spremeni §. 457. r. k. p., kakor je predlagala minoriteta odbora, namreč spremembo v smislu, da zadostuje prečitane pismenega predloga na postavno kaznovanje in da velja to kot končni predlog, kadar ni javni zatožnik pri obravnavi osebno navzoč.

Kakor je razvil g. poročevalec, bila b potem zatožbena pravda le gola fikcija, ko bi ne bil pri glavni obravnavi javni zatožnik osebno navzoč.

Govoriti po tem takem ne bi mogli o zatožbeni pravdi, kakor jo zahteva drž. osnovna postavu za kazensko postopanje.

Gospoda! Jaz menim in tu se smem nekoliko oddaliti od dane postavu, da ostane

Jezičnik.

XVII. leto; spisal J. Marn.

„Narod naš ima že mnogo mož domoljubov, kateri so častno pa vspešno delovali na slovstvenem polji slovenskem in se dostojno preslavljajo v povestnici njegovi; ima jih vendar še dokaj, kateri so mu ono polje obdelovali verno in koristno, ki jih pa sedanjí svet ne pozná in torej po vrednosti ne čisla...“ Takó piše vrli profesor Marn v letošnjem svojem Jezičniku (na strani 17.) in tako pismo drži nam in kaže zrkalo, v katerem gledamo živo podobo simpatične sedmerice, ki je pridno, umno in vspešno orala v preteklih 40 letih ledino na našem slovstvenem polji. Letošnjega „Jezičnika“ junaki so: Kobe, Varl, Žakelj, Oliban, Likar, Jeriša, Vončina. Njihovi spisi so raztreseni po slovanskih časnikih, po večem z nepravim imenom podpisani. Kdo bi našel v poznejših časih lastnike raznoterih teh spisov, in kako bi svet znal pisatelje in spise primerno ceniti, da ne bi jih bil marljivi Marn po vseh kotih poiskal, da ne bi bil vsega povsod poizvedel,

dokler časniški uredniki onih časov še živé, dokler še živé vrstniki in prijatelji opisanih mož, in sploh priče njihovega slovstvenega delovanja? Lep venec je spletel spet g. profesor sebi v slavo, narodu pa v kinč in veselje. Hvala mu! Toda vrnimo se k zrkalu in oglejmo si posamezne podobe v skupini — sedmerici!

A. Juri Kobe Sodevski; roj. 1807, umrl 1858. Domá je bil v vasi Sodercah tik Kolpe. Začetne in latinske šole je dovršil v Karlovcu, licej in bogoslovje v Ljubljani; služboval je kot duhovnik v 9 krajih na Dolenjskem; umrl v Čatežu pri Zaplazu. — Pisati je začel v hrvaško (Gajevo) „Danico“ l. 1840; pozneje v Bleiweisove „Novice“, katerim je bil eden glavnih in razumniših podpornikov. „Novice“ so mu bile — kakor vsakemu, kdor jih pozná — „krasne podpornice izobraženosti in narodnosti naše“. Kakor v „Danici“, tako je tudi v „Novicah“ rad opisoval svoje rojake, Bele Kranjce; pa tudi družih, zlasti sosednih Slovanov običaje je rad popisoval. Nabiral je dalje narodne pesmi, pripovedke in pregovore; razodeval veliko skrb za izobraževanje ljudstva na kmetih; spuščal se v jezikoslovne pre-

iskave in razprave („skutnik“, „skupaik“; do bre(a) vina). Bil je K. tudi med tistimi, ki so pregledovali in popravljali Wolfov slovar. Tud staroslovenščino je poznal Sadevski.

B. Juri Varl, roj. v Kropi 1872, umr v Velesovem 1874; v šolo je hodil najprej v Celovcu, potlej v Ljubljani; l. 1837 mašnik; služil v 6 krajih, na Gorenjskem, v Ipavi, Spodnji Idriji. Za slovensko pesnijo se je vnel po „Čbelici“, bil učenec Metelko-tov. Prvo pesem njegovo so prinesle „Novice“ l. 1844 („Ob rojstnem dnevu, 19/4, ces. Ferd. I.“). Ime je pa že tisti čas več pesniškega blaga ter ga začel zbirati („I. bukvice“). Držal se je pravila: „nonum prematur in annum.“ Tudi ga je jezilo to, da se je v tisti dobi „vse mešalo, kar kranjšino tiče.“ „Cojz, Kopitar, Vodnik, Ravnihar, Čop... to so mu bili možje, domorodci, kateri so buditi kranjšino znali!“ II. bukvice pesem je zbral l. 49. Od l. 1848. je tudi začel dopisovati „Cerkvenemu časniku“, pozneje „Zgodnji Danici“ (redoma od 1861 do 68). Spise njegove nahajamo dalje v „Drobtincah“, „Slov. Bčeli“, v „Triglavu“, „Slovencu“. Nekako geslo njegovo — karakteri

princip zatožbene pravde na vsak način nespremenjen, če pri zločinih in prestopkih drž. pravdnik le pismeno predloge stavi.

Ne glede na to mnenje, ki se dá komaj omajati, morate mi priznati, da je v našem kazensko-pravdnem redu ozka vzajemna dotika med postopanjem in ingerenco tožnika; da v tej meri, kakor se oddali postopanje pri manjših prestopkih, ki jih odloči posamezni sodnik, od strogih oblik, ki so navadne v začetni preiskavi in obravnavi zločinov, naj se omeji tudi korrelat istih, opravilo javnega zatožnika, glede oblike in obsega.

Oziraje se na to stvar, mi bote priznali, da po polajšanji, o katerem naš predlog gledé varovanja prisiljene pritožbe govori, ne navstane iz zatožbene pravde nobena fikcija, že zategadelj ne, ker zahtevam pri spremembi zatožbe od funkcionarja nov predlog — tim manj navstane fikcija, ker s tem, da se skrajša postopanje in na ta način iz postopanja le kazenska naredba v mandatnem postopanju nastane, je tudi opravičena poravnajoča restrikcija v osebnem uplivu zatožnika.

Gospóda! Če že pri postopanju v prestopkih pri kazenski naredbi komaj spoznamo oblike za tožbe za težke [pregreške, zakaj zahtevate, da daje zatožba pri prestopkih primeroma mnogo več dela?

Po mojem mnenji ni to noben dobiček za pravosodje. Gospoda poročevalca skrbi tudi to, da bi imele občine mnogo več dela in stroškov, ako se izroče opravila drž. pravdnika občinskim predstojnikom.

Kar se tiče nakopičenja dela, smem se na to ozirati, da jih ne bode stalo več dela, kakor popred pol dneva v tednu, kar g. poročevalec sam priznava.

Gospóda! Ko bi morali funkcionarji občinski pri vsih obravnavah osebno navzoč biti, deli se to opravilo med njim, med njegovim namestnikom in drugim občinskim svetovalcem, tedaj je primeroma vsaka oseba občinskega predstojništva v teku treh tednov le en dopsoldan na delo navezana! K večjemu en dopsoldan, kajti vemo iz lastne skušnje, da je večina obravnav privatnega značaja.

stično — je: pravica, resnica, ljubezen. Ves vnet je bil za katoliško vero, na kateri podlagi sloni vse, kar je pisal. V „Danici“ modruje o narodnih, družbinskih, cerkvenih in državnih zadevah. Važno in resnično je, kar piše o branji in razlaganju klasikov. Njegovi spisi kažejo obče izobraženega moža, veččaka v tedanjih „Zeitfragen.“ Klasična je njegova razprava o „Juditi“ (proti Mih. Vernetu v „Nov.“) Šoli je bil Varl velik prijatelj; labudnica njegova je prav spis „šola“ v „Slovincu“ (dec. 1873). Spev z naslovom „Božja pot“ je zapustil dovršen in prepisan, ko ga je smrt prehitela.

C. Rodoljub Ledinski — Anton Žakelj! To je nesrečni „duhovni Prešern“, ki je „rad pel in pil.“ Roj. 1816 v Ledinah pri Žiréh nad Idrijo; študiral v Karlovcu, Novomestu, Ljubljani; služil v 9 krajih. Njegove pesmi niso pesmi za silo in potrebo, ampak skladbe prave pesniške vrednosti, mnoge mnogim znane, ker v šolskih berilih ponatisnjene. Izveden je bil duhoviti pesnik tudi v hrvaško-srbskem, českem, ruskem jeziku. Poleg latinskih, grških in nemških je bral tudi vire slovanske. Prva njegova pesem (v slov. in nemšk. jeziku) v „Carniolia“ i IV. l. 1841; prva v „Novicah“ 1844. Mnogo njegovih pesmi ima „Kr. Čbelica“ l. 48. Posebno slovi njegova „Mlada Breda“ (v „Nov.“ 53 l.), ki jo je pre-

Na ta način gotovo ne bi bila občina z delom preobložena.

In še to preobloženje občine se zdatno zmanjša če se včasih poslužimo pravic ki nam jih daje §. 457., namreč pismene predloge staviti.

Kar se stroškov tiče, ne bodo nikdar veliki za občino, in ko bi imela ona sploh že kake stroške, bili bi ti zelo majhni, k večjemu za mesečne izkaze in za predložena poročila.

Prositi moram tu visoko zbornico, naj premisli, da ta majni trud in ti nezdatni stroški zadenejo le tiste občine, v katerih ima okrajna sodnija svoj sedež.

Ta občina, v kateri ima sodnija svoj sedež, je glavni kraj v okraju, in take občine imajo od tega mnogo dobička.

Tako pred vsem, da imajo prebivalce občine na kraju, kjer stanujejo, sodnijo, ko vendar drugi prebivalci okraja mnogo časa in denarja potratijo, kadar se morajo poslužiti sodnijske pomoči. Tako tudi razni dobički, ki jih ima občina od tega, da daje stanovanja v najem, da povikšajo najemščino, da je cena hiš mnogo večja, da dajo v najemščino ubikacije, pa tudi prisotnost uradnikov jim nese mnogo dobička.

Prav je tedaj, da na ta način odlikovana občina ima te majhne stroške, ktere bi rade vse občine nosile, ko bi imele v svoji sredi sodnijo.

Kar se tiče ugovora č. g. poročevalca, da si navali občinski predstojnik s tem, da prevzame opravila državnega pravdnika, sovraštvo moram ga zavrniti, da v večino obravnav, ki se vrše pred sodnijo, niso zapleteni prebivalci njegove občine, ampak prebivalci okraja; tedaj drugih in oddaljenih občin, s katerimi, če mi je dovoljeno ponoviti besede g. poročevalca, ne stoji občinski predstojnik, ki izvršuje svoj zatožni posel v nobeni dotiki, ne kot sosed, ne kot prijatelj, ne kot kupec.

Še eno misel, ktera je tako rekoč glavni moment v jako spretne dokazovanji g. poročevalca, moram pobijati.

On dvomi in zanikava, da so občinski predstojniki za ta posel večji.

Gospóda! Za te redke slučaje, v katerih

stavil Anastazij Grün. Prekrasna v umetni obliki je balada „Vilkovo“. — „Po neugodnih službah“ — piše Marn — „in neprijaznih družbah je jel slutiti, da ga tovariši ne umejo in predstojniki prezirajo in preganjajo.“ To mu je tlačilo duhá, kalilo dušni mir in bilo vzrok, da se je v poslednjih letih začel tolažiti z vinom. Zadnja priobčena pesem njegova je „pesem o blagoslovljenji vel. altarja sv. Lavrencija na Raki 1867“ („Zgodnja Danica“). Pisal je tudi v nevezani besedi. Umrl je po tridnevni pljučnici. — Ledinski je bil veleduh, učen, bogoslovec, govornik, in sosebno pesnik skoz in skoz. Razen znanih, natisnjenih pesem je gotovo še veliko drugega pisal, ali — pravi Marn — razneseno je bilo po smrti in vse profesorjevo prizadevanje, da bi bil vsaj pregledal nekatere teh spisov pri nekem gospodu, bilo je zastoj. Škoda. — Do pičice pritrjujem jaz vsemu, kar piše „Jezičnik“ na strani 54., kako gre namreč soditi napake sicer zaslužnih možakov in koliko se spodobi omenjati jih v literarni zgodovini. Resnične so besede: „Tudi je z veleduhovi v življenji duhovito občevati... in vzlasti predstojnikom pomniti, da sila ni mila.“ Originalno in resnično je razlaganje Prešernove pesmi „Pevcu“ — kje namreč da naj si išče človek mirú. (Konec prih.)

ne zadostuje duševne nmožnost, občinskega v sodnijskem okraju, pomaga nam §. 448 alineja 3.

V tem slučaju govorimo o predstojnikih mest, trgov in večjih krajev, ki so središče sodnijskega okraja, tu imamo v mislih občine, v katerih se že malo bolj natančno uredjuje, o občinskem zastopu, v katerem sedé večinoma uradniki, advokatje in notarji, o krajih, o kterih je občinski zastop vsaki dan v neposredni zvezi z državno oblastjo, v katerih občinski predstojnik večkrat odloči, bodi si glede občinskega reda, bodi si glede policije, bodi si gledé osebnega varstva in cest, v katerih večkrat občinski predstojnik kot predsednik kazenskega kolegija zaslišuje in odločuje.

Gospóda! Ali si moramo vendar misliti, da je v taci krajih občinski predstojnik, ali da sta oba občinska svetovalca nesposobna opravljati zatožbeno službo?

Ali so manj zmožni v letu 1880. kakor so bili zmožni leta 1850, ko so opravljali to službo, ko se je v teku tega časa mnogo storilo za ljudsko omiko?

Ako mi kaj takega mislimo, ali ne izrazimo s tem pritožbo proti zadevam poduka, proti upravi naših občin?

Gospóda! To vprašanje nima na sebi znak vprašanja strankarskega, vsaj v istini to ni.

To vprašanje je obrneno proti institutu, ktereга celo več ne zagovarjajo njegovi vstvaritelji proti inštitutu, ktereга ni vstvarila postava.

Odpravite tedaj drž. pravdnništva funkcionarje, gotovo zategadelj ne bo trpelo pravosodje. Tudi ne bo ta, Vam od minoritete odbora za kazensko postavo predlagana modifikacija princip zatožbene pravde omajala. Iz teh uzrokov, in zaradi tega, da se izognemo nepotrebnim stroškom, prosim visoko zbornico, naj se pridruži predlogu minoritete. (Bravo, bravo!)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 23. januarja.

Veliko se o tem ugiba, kdo bo novi minister za **uk in bogočastje**. S Strema yrom je cela desna stranka nezadovoljna in tudi ustavoverci nečejo o njem nič vedeti. Zato bo pač Stremayr odstopiti moral, ker ne more biti govora o ravnopravnosti, dokler on naučno ministerstvo vodi; saj vendar on ne more tega sam podreti, kar je prej sezidal. Imenujejo se razni kandidati za to ministerstvo, med njimi Poljaka Čerkavski in Dunajski, potem prof. Maassen na Dunaji in baron Kriegssau. Prof. Maassen je sicer Nemec, a je še nedavno izrazil se, da je on za popolno ravnopravnost Slovanov.

Zaradi **zemljišne vccnitve** se stranke ne morejo zediniti; celó avtonomisti so med sabo needini, ker bi Poljaki radi celo postavo zavlekli.

Za **državno podporo** vsled slabe letine se oglašajo vedno novi okraji, tako Notranjci, potem nekteri kraji na Českem in doljem Avstrijskem.

Poslanec Löblich in tovariši so predložili državnemu zborz načrt nove **obrtiške postave**.

Poslanec Windischgrätz in njegovi slovenski tovarši so interpelirali vlado zaradi **Idrije** in tamošnjih rudarskih razmer, opisovaje žalostno stanje tamošnjih rudarskih delavcev.

Poslanec Lustkandl in tovarši hočejo, da bi se cela struga Dunave uredila.

Privatni docent **dr. Gebauer** je imenovan za profesorja slovanskih jezikov na praški univerzi; prvi korak do ravnopravnosti na Českem. Kdaj bomo Slovenci kaj veselega slišali iz Dunaja?

Vnanje države.

Francija. O novi francoski vladi se trdi, da hoče mirno politiko prejšnjega ministerstva nadaljevati, in da ne misli na vojsko z Nemčijo (?). Med bonapartisti se je zopet vnel prepir; eni hodijo s princem Napoleonom, drugi s Kasagnakom.

V narodni skupščini se sklepajo slaboglasne Ferryeve šolske postavbe, ki imajo namen, poduk mladine duhovščini iztrgati in posvetni, liberalni oblasti izročiti. Louis Blanc je predložil postavni načrt, da bi se pomilostili vsi komunisti iz ustaje l. 1871.

Rumunska zbornica se je odprla. Posvetovala se bo o uravnavi in upravi Dobrudže. Govori se tudi da nastopijo nekateri novi ministri.

O **Bolgariji** nemški listi veliko lažejo, kar je že judovska navada. Tako so pravili, da je ljudstvo s knezom nezadovoljno, da hoče knez odstopiti, da bo dal mesta Ruščuk in Trnovo v obležno stanje itd. O vsem tem ni besedice resnične. Ljudstvo kneza ljubi in spoštuje. Dve stranki se sicer v skupščini med sabo kavsate, pa kneza se nihče ne dotakne. Bolgari so predobri ljudje, da bi v svojem knezu razžalili cara osvoboditelja, kateri jim je tega kneza poslal. — V kratkem pojde knez v Petrograd, da bo navzoč pri slovesnostih, ki se bodo vršile o petindvajsetletnem jubileju carjevem.

Telegram „Slovenu.“

Z Dunaja, 23. januarja.

Upravna sodnija je zavrгла tožbo Ivanetiča in tovaršev zoper občino Drasike in deželni odbor. Zbornica je sprejela postavbo podpore stradajočim ter pričela obravnavo zemljišne postavbe.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja 21. januarja. (Novi ministri. — Seja državnega zbora.) Narodi že težko pričakujejo, da bi že skoraj z Dunaja kaj veselega zvedeli. Dozdaj so se delale samo obljube, čas je toraj, da se dobra volja vladina pokaže tudi dejansko. To se bo zlasti zgodilo pri imenovanju novih ministrov, ktero se menda ne bo več dolgo odlašalo. Posebno je potrebno, da se bode naše šolstvo gojilo v duhu in po potrebi različnih narodov, ne pa v smislu in na korist kakovej stranki, kakor pod prejšnjo vlado. Kakor sem vam telegrafično poročal, bomo res kmalo dobili novega naučnega ministra. Imena njegovega Vam še ne morem naznaniti, ker je reč še tajna, vendar pa smemo po vsem, kar se je med poslanci o tej reči pozvedelo, soditi, da bode novi minister vzet ali iz avtonomistične večine državnega zbora, ali pa da bode vsaj popolnoma njenega mišljenja in vnet za njen program, akoravno morebiti ne bo sam poslanec. Izvolitev njegova se ima že skoraj objaviti, na vsaki način pa se bode to zgodilo pred budgetno ali proračunsko obravnavo, ki se ima pričeti v prihodnjem mesecu. Z imenovanjem novega ministra se utegne tudi med drugim osebivom naučnega ministerstva marsikaj spremeniti, ker ni v nobenem oddelku tako vnetih ustavovercev in liberalcev kakor ravno v tem. Zato pa tudi v nobeni vrsti ni bilo toliko pritožb slišati, kakor ravno v zadevah uka in bogočastja,

ki jih je moralo dostikrat reševati celo upravno sodišče. Te pritožbe tudi zdaj še niso potihnile ko gospodje vradniki naučnega ministerstva vendar le vidijo, da so se razmere jako spremenile. Ravno te dni so se Dalmatinski poslanci pri tožili, da se ministerstvo ni prav nič oziralo na pritožbo deželnega odbora in deželnega šolskega sveta v Dalmaciji, ki sta mu skušala dokazati, da je jako neprilичno in nepotrebno v dalmatinskih šolah učiti nemški jezik, kakor je ministerstvo zaukazalo. Enake pritožbe so se slišale tudi od drugod, in se bodo zlasti razlegale, kadar pride proračun naučnega ministerstva v obravnavo.

Tudi glede bogočastnega oddelka moramo želeti dobrega, nepristranskega ministra. Vlada je ravno zdaj predložila zbornici silno važen načrt o plači katoliške duhovščine. Pa ta načrt je ravno tak, kakoršnega je bila izdelala prejšnja, katoliški cerkvi ne ravno preprijazna stranka, ki je imela katoliškega duhovnika za najzadnjega javnega služabnika. Po tem načrtu, ki se je že takrat v naših listih vsestransko petresal, bi bili naši duhovni pomočniki na slabšem kakor so vradni sluge ali davkarski eksekutorji; ker je sedajni naučni minister to postavbo predložil tudi sedajni večini, je to pač najboljši dokaz, da v tem ministerstvu vlada še vedno isti duh, kakor v prejšnji liberalni dobi, v kateri bi duhovščini skoraj ne bili privoščili suhega kruha in osoljenega kropa. To pač vsakdo lahko prevede, da fajmostru ne bode mogoče lahko shajati s 500 forinti, kaplanu pa s 350 forinti, in da bosta oba, vsaj v mnogih farah na Kranjskem veliko na slabšem, kakor sta bila doslej, ako se bodo jima vštevali vsi postranski zaslužki. Res je jako čudno, da hočejo ravno duhovnom všteti vsaki krajcar, ki ga dobe, med tem ko se za postranske zaslužke vradnikov ne zmenijo. Koliko bi se n. pr. prihranilo državnemu zakladu, ako bi c. kr. sodnikom, adjunktom, okrajnim glavarjem, komisarjem itd. vštevali vse diete, vse zneske, ki jih zaslužijo pri cenitvah, rubljenju, inventarenju itd., ki jih dobivajo bolj gotovo in bolj natančno plačane kakor pa duhovniki n. pr. štolnino. Kadar dobimo novega ministra, se bode tudi v tem oziru laglje kaj reklo.

Liberalni listi so poročali, da bode tudi denarni minister ob enem z naučnim ministrom izvoljen, pa v poslaniških krogih o tem ni bilo nič slišati. To je pač res, da si g. Chertek prav zelo prizadeva postati minister, pa nihče ne vé, ali se mu bodo želje spolnile ali ne.

V zadnji seji državnega zbora ni bilo nič posebnega. Izvolil se je odsek za zdravniške zadeve, potem pa se je pričela obravnavo o Lienbacherjevem predlogu, da naj bi posel državnega pravdnika pri okrajnih sodnijah opravljali župani dotičnih sodnijskih krajev. Večina odsekova je nasvetovala, naj se o tem nasvetu preide na dnevni red. Govornikov za in zoper se je bilo oglasilo 14, med njimi tudi ljubljanski poslanec pl. Schneid, ki je prav temeljito zagovarjal Lienbacherjev nasvet. Obravnavo ni bila dovršena, in se bo v jutranji seji nadaljevala. Najbrže se bo reč še enkrat izročila odseku v pretres, kakor je nasvetoval dr. Promber.

Z Dunaja, 22. januarja. V današnji seji drž. zbora je bila najnovejša interpelacija, ktero je knez Windischgrätz s svojimi slovenskimi tovarši stavil do ministra poljedelstva o revnem stanu idrijskih rudarjev. — Lustkandlov predlog o uravnavanju Donave se je izročil kanalskemu odseku, predlog o podpori za mesta Krems, Stein itd., ki so vsled

povodnji veliko trpeli, pa budgetnemu odseku. V odsek za pretresanje vladnega predloga o uravnavanju plače katoliških duhovnikov so bili izvoljeni: Rihard Clam Martinic, Weber, Plazzer, Ruczka, Martusiewicz, Ozarkewicz, Ign. Giovanelli, Fuchs, Pflügl, Jireček, Prahenski, Bartmansk, Hoppen, Fischer, Wieser, pa levičarji Sturm, Kopp, Dobler, Russ, Beer, Scharschmid, Gross, Granitsch, Pauer. — Lienbacherjev predlog, o katerem je bilo vpisanih še mnogo govornikov, pa so govorili le še trije in poročevalca manjšine pa večine, je bil po nasvetu dr. Promberja zopet izročen odseku, da preišče, kako bi se dala zadeva javnih tožnikov tako uravnati, da bi državi ne prizadevala nobenih stroškov.

Iz Kamnika 20. jan. Naše nemčurške žabe so se še pred kratkim časom tako zelo od same ošabnosti napihovale, da ž njimi ni bilo mogoče kar nič več občeovati. Povsod in po vsih socijalnih krogih hoteli so le oni biti na prvem mestu, domačin in narodnjak pa naj, bi bil na zadnjem. Le nemčur je hotel biti gospod in zapovedovalec, narodnjak bi moral biti pa njegov pokorni hlapec. Kako se je osobito za časa bivših volitev za deželni zbor in za mestni zastop na vse mogoče načine, z dobro besedo in z žuganjem, z denarjem in vinom, in še celó s pečenimi racami teroriziralo, nam je še vsem v živem spominu. A vsaka stvar le nekaj časa traja.

Kar je začel pa v višjih krogih vladati drugačen duh, so naši nemčurji pobesili sramotno svoje puhle glave, srce jim je padlo v hlače, in ne upajo se več tako očitno zasramovati naše narodnosti in našega milega nam slovenskega jezika. Zadnje volilve v državni zbor so jih pa popolnoma omamile, kajti tako sramotnega propada niti naš Janez-paša, niti njegov nemčurski generalštab pričakoval ni. Prav tako! Naše vrlo meščanstvo je pokazalo pri teh volitvah svojo národno neodvisnost, in javno izreklo, da se ne bode pustilo še dalje slepariti od tacih duševnih ničel, kakor so naši nemčurji, začeni od „Fermanovega“ Anzelna, notri do njegovega zadnjega „purša.“

Narodna zavest je sedaj že tolikanj razširjena pri nas, da vsak lahko spozna samega sebe in svoje prave politične prijatelje, spozna pa tudi lahko svoje nasprotnike in njihove dosedanje sleparije in ničeve obljube. Sprevideli so naši meščanje, da niso samo oni gospodje veljavni, kateri nosijo velike korpuse, zlate verige za vratom in diamantne prstane na roki (a la Janez-paša,) ampak da taisti mož tudi kaj velja, kteremu brez zlata in biserov v prsih bije pošteno in za njegov zaničevani narod vneto srce.

Največ nas pa veseli padec ošabnega Janez-paše, ker tako obnašanje se ne spodobi županu kamniškega mesta, ampak komaj kakemu turškemu gizdaliu. Jaz mislim, da zaradi tega je bil naš ex-župan tudi tako zagrižen sovražnik Rusov, da bi jih bil on v družbi s svojimi nemčurskimi pajdaši najraje vse naenkrat pohrustal. Ker je pa vseh Rusov vendar le preveč, spravi se je tedaj on in vsa njegova garda čez nekega tukajšnjega mirnega „Rusa“ mislé si, tega samega bomo pa že vgnali v kozji rog, pa še to se jim ni posrečilo. Kedor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Pazite torej vi „rusožrci“, da se vam kaj enacega ne zgodi. Vse ste poskusili, da bi bili vničili „Rusa“ moralčno in fizično, a na zadnje vam pravica vendar tega ni dovolila, vse vaše intrige so bile zastonj. Gledite torej, da krivica, ktero ste delali iz vašega neopravičenega osebnega sovraštva nedoižnemu „Rusu“

se ne maščuje še pozneje težko in opravičeno nad vami.

V Slovenjem Gradci 18. prosinca. Prišla mi je v roko prošnja slovenjegraškega okrajnega zastopa do državnega zbora za popolno odpravljenje posilnega legaliziranja, in ne morem si kaj, da bi Vam nje ne povedal, kajti take prošnje, kojih zapopadek se v zboru zastopnikov velikih posestnikov, velikih obrtnikov, meščanov in kmetovalcev, doma v sredi ljudstva, kojega reč zadeva, vsestransko pretresa, in konečno enoglasno odobri, so pomenljive in pisane priče tega, kaj ljudstvu ni po volji.

Če se pomisli, da so vse take novejšje postavbe edino le izdelki poprejšnje liberalne večine državnega zbora, je korist objavljenja takih prošinj za pospeševanje notranje konservativne politike očitna; kdo ono ljudstvo podučuje, kdo da dela njegovemu blagru nasprotujoče postavbe in kdo se je potegoval in se še poteguje za njihovo odpravljenje in tedaj za blagor ljudstva, one so mogočno sredstvo za agitacijo, za načela nam koristne, zdrave notranje politike. Če tedaj take in enake prošnje tukajšnjega okrajnega zastopa priobčujem, storim to le v pospeševanje občnega ljudskega blaga, in ne želim ničesar bolj kakor da bi cvet našega naroda take uzore kot plodne še posebno tam trosil, kjer še ljudstvo politično spanje spi, in je enako mrtvemu udu na telesu naroda. Prošnja pa se tako-le glasi:

„Visoka zbornica državnih poslancev. Podpisani okrajni odbor stavi vsled enoglasnega sklepa okrajnega zastopa slovenjegraškega dne 18. grudna preteklega leta nujno prošnjo: Visoka zbornica državnih poslancev naj blagovoli na vso moč na to delati, da se postavna določba prvega oddelka § 31. splošne postavbe o zemljiški knjigi od 25. julija 1871 zastran posilnega legaliziranja popolnoma odpravi in naslanja to svojo prošnjo na naslednje razloge:

1. Je ta postavna določba, po kateri so državljani primorani zaradi vsake reči, ki se ima v zemljišno knjigo vpisati ali iz nje izbrisati, v celih karavanah kot prodajalci, kupci in istostne priče po grdih cestah in stezah po več ur hoda daleč k notarju se voziti ali hoditi, tem bolj trdosrčna, ker

2. njena izvršitev državljanom nove velike in na nikak način ne opravičene stroške povzročuje. Zvedenci so namreč izračunili, da posilno legaliziranje v sodnijskih okrajih, ki štejejo po 25.000 duš, s prišteti stroškov za pote, in škode, ki pri tem iz zamude izvira, prebivalstvo na leto 10.000 goldinarjev stane — res ogromna svota, — s katero bi se skoraj lahko vsi c. kr. vradniki takega okraja plačali.

3. Ne stoji dejanska vrednost posilnega legaliziranja s trdom in stroški, ki so ž njimi zvezani, v nikakoršni ugodni razmeri, kajti, kakor so še avstrijski advokati, ki so se od 24. do 26. septembra 1877 v Gradci zborovali, izrekli, se je pred veljavo ove postavne določbe na Štajarskem v desetih le 76 goljufivnih tabularnih listin v zemljišno knjigo vpisalo pa tudi pod veljavo te postavbe se vkljub posilnemu legaliziranju na večih krajih mnogobrojne nepravilnosti da! celó neresničnosti v tabularnih listinah nabajajo, tako da so stroški za legaliziranje res le skoz okno vržen denar. Tako se je postavim v nekem okraji neki grof jako začudil, ko je iz zemljišne knjige poizvedel, da on ni več lastnik neke svoje pustave in da je ta močno zadolžena, akoravno je on ni nikdar prodajal in tudi denarjev ni na njo na posodo jemal. Tako je tudi nek štirski deželni poslanec dne 16. oktobra 1878 v javni

seji deželnega zbora naglaševal, da ima od notarja potrjeno tabularno listino v rokah, v koji se legalizirana imena v stiku govora „Franc“ in „Fridrika“ v lastnoročnem podpisana „Franc“ in „Terezija“ in v sklepu „Franc“ in „Franciska“ glasita.

Takim in enakim nepravilnostim se s posilnim legaliziranjem nikakor ne more v okom priti, ker notar pri postavi ni dolžan pravilnost listinega zapopadka preiskovati, ampak le istinitost podpisov potrditi; naj si že bo zapopadek listine, kakoršen koli hoče, in naj jo je napravil, kdor je koli hotel; med tem ko so pred to postavo podpisane priče ne le istinitost podpisa potrdile, ampak s svojim podpisom tudi to pričale, da je njim in glavnim podpisanim zapopadek tabularne listine dobro znan.

Podpisani okrajni odbor ima veselo nado, da se bo visoki zbornici državnih poslancev že vendar enkrat posrečilo popolno odpravljenje posilnega legaliziranja v blagor in zadovoljstvo državljanov doseči.

Domače novice.

V Ljubljani, 24. januarja.

(† Velečastiti gosp. Fr. Pirc.) V četrtek zjutraj je po daljem bolehanji v Ljubljani umrl naš rojak in ameriški misijonar gosp. Pirc v 96. letu svoje starosti. Pogreb njegov je danes ob 4. uri popoldne. Bodi mu zemljica lahka.

(Poslanec princ Ernst Windischgrätz) in drugi slovenski poslanci so stavili 22. t. m. v državnem zboru interpelacijo o žalostnem stanu rudarjev v Idriji, ktero na drugem mestu objavimo, ter so s tem zopet pokazali, da imajo srce za narod slovenski. Zlasti nas veseli, da naš novi poslanec princ Windischgrätz tako odločno ravna in se za narod naš tako krepko poteguje, kar nam je nov dokaz, da so si naši volilci na Dolenjskem pravega zastopnika zbrali. Tudi v Idriji bode ime njegovo gotovo kmalo prav znano in domače postalo.

(V včerajšnjem „Narodu“) gosp. Förster, stolni organist, odgovarja „Brencljau“ strastno napada gosp. J. Alésova. Mi se le čudimo, kako da je mogel „Nar.“ o sedanjem času sprejeti kaj takega, kakor je to, in se nadjamo, da bo taka „Phylloxera vastatrix“ na naši domači trti, kakor je Förster, dobila spodobno zavrnitev.

(Pred državnem sodiščem na Dunaji) se je 21. t. m. vršila tožba litijske občine in deželnega odbora kranjskega, ktero je zastopal državni poslanec dr. Poklukar zoper c. k. vlado, ki se je branila pobirati od kranjskega deželnega zbora litijski občini za novo šolsko poslopje dovoljeno 36% priklado. Vlado je zastopal spodnje avstrijski finančni prokurator, ki je trdil, da državno sodišče nima pravice o tej reči soditi. 22. t. m. je bila sodba razglašena; sodnija je ugovor vladnega zastopnika zavrgla, pa določila, da se bode razsodba sklenila ali obravnava nadaljevala v prihodnji sodnijski dobi, ker se ni moglo pozvediti, je li res ali ne, kar je pisalo c. kr. okrajno glavarstvo litijsko, češ, da mu je načelnik krajnega šolskega sveta naznanil, da za l. 1880 ne potrebuje omenjene priklade, ker ima za zidanje šole dovolj denarjev.

(Vabilo) k veselici, ktero napravi Kropinsko-Kamnogoriška čitalnica v Kropi dne 1. svečana 1880. Spored: 1. Nagovor v spomin Vodnika. 2. Vesela igra „Bob iz Kranja“ z enim dejanjem. 3. Petije: 1. Žezulinka, 2. Slav-

janka, 3. Ilirija, 4. Škerjanec in druge narodne pesni. 4. Tombola. 5. Družbina zabava. Vstopnina za neude 10 kr. Začetek ob 1/7 uri zvečer. Odbor.

Poslano.

Slovenski pisatelji,

ki imajo gotove glediške igre, bodi si izvirne ali poslovenjene, so vljudno prošeni, da svoje rokopise čim preje tem bolje pošljejo podpisnemu odboru. Dramatično društvo bo pripravne proizvode ali priobčilo v „Slovenski Taliji“ ali pa na oder spravilo jih, če se s pisatelji pogodi gledé nagrade.

Gospodje, ki so volje, iz družih jezikov na slovenski prevajati gledališke igre, pa nemajo primernih originalov, naj blagovolé oglašiti se pismeno in ob enem naznaniti, iz ktere jezika želé predstavljati.

V Ljubljani 17. januarja 1880.

Odbor „Dramatičnega društva.“

Wilhelmov

rimski, skušeni in pravi

flašter

zoper

rane, opekline

in

ozeblino.

Ta flašter je od cesarja potrjen. Posebno dober je ta flašter pri globokih in razpetih ranah, pri bulah in bezgavkah, pri zastaranih in odprtih bulah na nogah, pri skelečih izpuhtih, pri črvu v prstu, pri bolnih in vnetih prsih, pri opeklinah, otiskah in ozeblinah, pri kurjih očesih, če iz nog teče itd. Ena škatljica velja 40 kr. Pošiljam zmirom po dve škatli za 1 gl. z zavitkom vred.

Ta flašter izdelujem le jaz

Franz Wilhelm,

lekar v Neunkirchen pri Dunaju.

Na prodaj pa ga ima tudi

Peter Lasnik v Ljubljani.

Ure

za stolpe in gradove

izdelujem že od leta 1842 po najnovejših iznajdbah, ne vlite, ampak z roko izdelane, proti polni garanciji in po najnižih cenah.

Janez M. Pogačnik.

(2) Podnart, Kropa, Gorenjsko.

Popravljam tudi stare ure na stolpih, jemljem plačo tudi v obrokih, in cenik pošiljam vsakemu brezplačno.

Omnibus sacerdotibus et presbyteris!

Uljudno naznanjam, da ima **Marijna ustanova v Lincu** (Marienanstalt, Linz, Oberösterreich) še vedno veliko zalogo prelepe cerkvene oprave in prav po ceni (tako plujvale iz svilnatega damasta po 35 gl., kazele po 25 gl., cele ornate po 130 gl.). Pohvalnih pisem za dobro blago je dobila ta ustanova samo v preteklem letu čez 400. (2)

Marijna ustanova dobiva svoje blago iz najslavnejših tovarn, pa ima tudi sama svojo umetno tkalnico za paramente, ornate, sploh cerkveno opravo. Vse je izdelano strogo po cerkvenih ukazih in za majhen dobiček. Ves čist dohodek se porabi za revne, zapuščene in bolne krščence, ki so pomoči potrebne.

Karol Kettl,

stolni vikar in predstojnik Marijne ustanove v Lincu.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.